



## 16è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY FONTCOBERTA

1a sortida – diumenge, 8 d'octubre de 2017

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

---

**Veïnat de Palol de Farga i el pou de glaç, la creu i l'església de santa Maria de Pujals dels Pagesos.**

**Veïnat de Palol de Farga.** La primera notícia del veïnat correspon a l'any 1017: en la Butlla del Papa Benet VIII hi trobem citat el lloc de "Parazol" (Palol) al costat de "Pugalz" (Pujals). Se sap que a principis del s. XIII Arnal de Llers va incendiar cinc cases del veïnat de Palou de Farguet i va robar diversos bous, vaques i ovelles. És de suposar que la majoria de masies del veïnat foren reconstruïdes a partir d'aleshores. L'any 1317 durant la institució d'un benefici en la capella de Sant Bartomeu de Torres (Vilavenut) és anomenat el veïnat de Palol de la Farga, juntament amb les parròquies de Pujals dels Cavallers i Pujals del Pagesos. L'any 1358 Pere Damont era batlle de la Pia Almoina de Girona a Palou de Farguet.



**Pou de glaç de Palol de Farga.** Pou de glaç amb dipòsit de planta circular excavat en el subsòl. El seu perímetre exterior és de 30 m. Probablement tenia la coberta semiesfèrica, ara desapareguda. En el mur perimetral circular no s'aprecia cap mena d'obertura d'accés. La maçoneria de la part interna és amb pedruscall irregular lligat amb morter. La seva fondària actual és notable, de prop de 6-7 m. Un farcit de terra i pedra cobreix el fons i no és possible determinar-ne la fondària exacta. Una frondosa vegetació cobreix bona part de l'estructura.

Els pous de glaç foren emprats per emmagatzemar el gel durant tot l'any. Els blocs de gel eren serrats de les geleres, generalment situades prop d'un riu o d'una bassa, i des d'aquí transportats fins a un pou de glaç proper. Per mitjà d'una corda o politja eren baixats fins al fons del dipòsit, on eren acuradament col·locats. Entre les capes de blocs es posaven bolls de blat, branques, o bé terra per evitar-ne la fusió. Un cop era omplert el dipòsit, es segellava hermèticament per tal de mantenir una temperatura baixa en el seu interior. A la comarca la majoria de pous de glaç els podem datar dels segles XVII-XIX.

**Pujals dels Pagesos.** Apareix citat antigament com a Podialis Rusticorum. El nom del poble prové de la situació enlairada d'aquest nucli derivat del mot llatí "Podium" és a dir Puig. Inicialment només era un veïnat on vivien els pagesos que depenien dels senyors de Pujals dels Cavallers. Prengué personalitat pròpia a partir del segle XI principalment quan s'erigí l'església parroquial Santa Maria. La submissió de Pujals a diversos senyors laics i eclesiàstics es fa evident a través dels delmes que es pagava en espècies entre diferents senyors a la segona meitat del segle XIV.

**La creu de terme.** Creu de ferro damunt d'un pilar prismàtic format per tres peces de pedra amb base circular. El pilar prismàtic compost té 190 cm d'alçada i medeix 40 cm de costat en la base. Les peces de pedra tenen formes piramidals i motlures molt simples. No hi ha cap mena d'inscripció o decoració. Una estructura de metall de 40 cm, formada per quatre barres de ferro, bastant oxidades, sosté la creu metàl·lica. Les creus eren posades com a fites en les entrades dels pobles, en les cruïlles de camins, a la porta de l'església, en carrers, places o castells. Des de l'alta edat mitjana la marca de la creu delimitava el terme de la parròquia. Com a element visible, han sofert accidents i destruccions, i tot sovint han estat reconstruïdes al llarg de la història. Tenen a més un important valor social i religiós d'antuvi: són un símbol de protecció i de cristiandat davant del mal.



**Església de Santa Maria de Pujals dels Pagesos.** El principal edificació és l'església parroquial molt transformada, d'estil romànic construïda el segle XII amb una porta de triple arquivolta en la façana oest. Al segle XVIII es reformà l'estructura, afegint-hi dues capelles a cada lateral. Al segle XIX es construï el campanar actual de configuració esvelta, l'antic campanar d'espadanya encara es conserva damunt l'arc triomfal. En destaca principalment, un crist en majestat d'estil romànic que s'ha trobat fa poc en l'obrir un antic finestral, amb motiu de les obres d'agençament de l'església, l'any 1982. Així com una petita ossera data de l'any 1333 situada a l'interior de l'església, a una certa altura del mur de la banda dreta que antigament era la façana, a l'esquerra de la porta d'entrada. Conté les restes dels senyors G. Pere Palol i Guillem de Cornellà. Alhora cal remarcar una creu d'argent processional del segle XVI i una pica baptismal gòtica.